

Datum
2020-10-07
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2020-1069

Yttrande

Till
Miljödepartementet

Remiss från Miljödepartementet - Havs- och vattenmyndighetens förslag till genomförande av kraven på fiskeredskap i engångsplastdirektivet M2020/01102/R

Kommunstyrelsen föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Yttrande

Malmö stad ser positivt på införandet av producentansvar då det följer principen om att förorenaren betalar. Malmö stad tillstyrker förslaget om att producentansvaret ska omfatta fiskeredskap innehållande plast i all vattenmiljö i Sverige i motsats till engångsplastdirektivets krav där endast redskap som används i marin miljö och för att fånga marina biologiska resurser omfattas. Malmö stad vill även framföra att det är positivt att HaV förutom förslaget till producentansvar även ger förslag som ligger utanför själva uppdraget, för att ytterligare bidra till minskad nedskräpning av haven. Osäkerheten i HaVs redogörelse avseende kommunens kostnader för avfallshanteringen bör utredas vidare. Förordningen kan ge merkostnader för kommunernas tillsyn av avfallshanteringen med avseende på insamling och behandling av avfallet. Kommunerna bedöms även enligt förslaget behöva lägga tid på samråd med de som avser att driva ett insamlingssystem. HaVs bedömning om att det kommunala självstyret kan påverkas av samrådet bör beaktas i den fortsatta beredningen.

Malmö stad vill dessutom framföra följande synpunkter på förslagen:

Vad gäller mottagning av avfall i hamn. Mottagningsanordningar för avfall från fartyg ska finnas i alla hamnar och ska möjliggöra avfallssortering, vilket innebär att även fiskeredskap som innehåller plast ska kunna sorteras ut när producentansvaret införs. För att ge fartygsinnehavarna ytterligare incitament att avstå dumpning av avfall till havs är hamnarna skyldiga att ta emot avfallet utan särskild avgift. Kostnaderna får dock ingå i den generella hamnavgiften som tas ut av alla anlöpande fartyg. Den som tar ut avgiften ansvarar för att mottagningsanordningar finns tillgängliga och uppfyller lagstiftningens krav. I övriga hamnar ansvarar fastighetsägaren för mottagningsanordningarna. Malmö stad vill förtydliga att kommunen har ett särskilt ansvar (23 § avfallsförordningen) att oljeavfall, toalettavfall, fast avfall och andra skadliga rester som det är förbjudet att släppa ut från fartyg transporteras från hamnens mottagningsanordning. Detta ansvar gäller utöver och bredvid ansvaret för

insamling av kommunalt avfall och därmed jämförligt avfall (15 kap 20 och 20 a §§ MB, tidigare kallat hushållsavfall). I konkurrens försöker hamnarna hålla sina avgifter låga. Malmö stad bedömer att det finns risk för att kommunen som ansvarig för att hämta hamnens avfall, tar på sig ett kostnadsansvar som drabbar avfallstaxe- och skattekollektivet snarare än de ursprungliga avfallsproducenterna. I den fortsatta beredningen finns behov av att säkerställa att producenterna fullt ut ersätter kommunerna kostnaderna för att hantera fiskeredskap som innehåller plast och som lämnas till hamnarnas mottagningsanordningar.

I dagsläget har kommunen kostnader för att hantera hushållens fiskeredskap som hamnar i restavfallet, eller som av besökarna sorteras som plast- eller metallavfall. Följden av ett producentansvar är att kostnader för att hantera sådana uttjänta fiskeredskap som innehåller plast ska producenterna stå för. Kommunal infrastruktur kan (ÅVC, eventuell mark vid fiskeplatser m m) vara en möjlighet med kommunerna som uppdragstagare, men då mot full kostnadstäckning. För en heltäckande reglering anser Malmö stad att kommunerna bör få ansvar för hushållens fiskeredskap innehållande plast när dessa inte sorterats ut och lämnats till producenternas system för insamling. I likhet med den bestämmelse som har meddelats med stöd av 15 kap 21 § MB för till exempel elutrustning. Det bör kombineras med en bestämmelse om att producenterna ska ha kostnadsansvaret där ersättningen kan baseras på schabloner från plockanalyser av insamlat avfall.

Malmö stad anser att det som föredras är ett samlat insamlingssystem för hushållens avfall under kommunens ansvar, men med producenternas fulla kostnadsansvar i fråga om avfall som omfattas av producentansvaret.

Gällande insamling, transport och återvinning lämnas följande synpunkter. Idag finns inte något producentansvar för fiskeredskap varför dessa inte sorteras ut, utan hanteras som restavfallsfraktion. Kommunernas arbete för att minska mängden avfall innebär dock att det ofta finns möjlighet för hushållen att i anslutning till återvinningscentraler lämna användbara fiskeredskap och andra produkter för återanvändning (återbruk). I förordningens förslag framkommer att det finns ”inga hinder för insjöfiske eller vattenbruk att lämna in till återvinningscentraler. Stora redskap som till exempel en trål kan däremot inte lämnas in på ÅVC”. Som möjligt steg för insamling från yrkesfisket anges att ”Transport till ÅVC, eventuell mellanlagring utförs av kommunens avfallsentreprenör”. Även i kapitel 6.6.3 om effekter på vattenbruket, står att förordningen sannolikt kommer att ha en liten effekt om vattenbruket kommer att kunna ”fortsätta” transportera sitt fiskeredskapsavfall till kommunala återvinningscentraler. HaV hänvisar till möjligheten att ingå avtal med kommunerna. Malmö stad vill förtydliga att avfall från yrkesfiske och vattenbruk är verksamhetsavfall och inte till någon del ingår i kommunens ansvar. Normalt sett kan sådana redskap inte lämnas till kommunernas återvinningscentraler. Om kommunerna vill ta emot sådant verksamhetsavfall blir det fråga om en avtalsförhandling om att, mot ersättning, ta emot sådana redskap vid de större avfallsbehandlingsanläggningarna.

I Skåne gäller särskilda regler för företag på återvinningscentralerna. Det finns begränsningar

i både mängd och typ av avfall som kan lämnas och avlämning får normalt ske mot en kostnad. Även insamlat fiskeredskapsavfall i butikslokal eller liknande yrkesmässig verksamhet, ska enligt förslaget lämna avfallet till ett insamlingssystem med tillstånd. Malmö stad anser att det måste finnas en reglering som garanterar att den som är producent har ett producentansvar vid sidan av den som driver ett tillståndspliktigt insamlingssystem, ifall ingen ansöker om tillstånd eller om tillståndsansökningarna avslås, det är annars svårt att tolka vad som skulle hända.

I Havs redovisning beskrivs problematiken om ett okänt antal så kallade friåkare, det vill säga producenter som sätter förpackningar på marknaden utan att själva ta producentansvar eller utan att vara anslutna till något bolag som gör det. Det rör sig bland annat om förpackningsavfall från distansförsäljning och privatimport genom internethandel, något som sannolikt kommer att fortsätta öka starkt. Producentansvaret kommer att medföra kostnader för de som följer reglerna och därmed kan man förvänta sig att distanshandelns andel kan komma att öka. Friåkare innebär inte bara ett hot mot den cirkulära ekonomin och miljön, utan medför även en illojal konkurrens, till nackdel för företag som har kostnader till följd av sitt uppfyllande av producentansvaret. Om producenten är etablerad i ett annat EU-land ska denne ha ett behörigt ombud som ska ansvara för att producentens skyldigheter uppfylls. I fråga om producenter utanför EU (tredje land) skriver HaV däremot att EUs lagstiftning endast kan riktas mot medlemsstaterna och att producenter från tredje land inte har skyldighet att utse ett ombud i Sverige som ska uppfylla deras ansvar, Sverige ska därför ”erbjuda” även producenter från tredje land att utse ett ombud.

Malmö stad anser att det borde redogjorts för möjligheten att genom marknadskontroll se till att produkter importerade från tredje land uppfyller lagstiftningen. Ansvarig myndighet ska vidta åtgärder mot de aktörer vars produkter inte uppfyller de legala krav som ställs. Åtgärder som kan bli aktuella är till exempel försäljningsförbud, tillbakadragande av produkter från marknaden, återkallelse eller böter. Detta kan anses utgöra effektiva verktyg mot friåkare som inte uppfyller producentansvaret.

Gällande ansvar för tillsyn och tillsynsvägledning tillstyrker Malmö stad förslaget om att HaV tilldelas tillsynsansvaret och föreskriftsrätten enligt den förordning om producentansvar för fiskeredskap som myndigheten föreslår. HaV bedömer att det är främst administrativ tillsyn som myndigheten kommer att utöva, som kontroll av inlämnade uppgifter och utvärdering om producenterna uppfyllt informationskraven till användarna och vitesförelägga och åtalsanmälningar vid överträdelser. Malmö stad vill framföra att det vore olyckligt om den centrala tillsynsmyndigheten inte utövar en mer aktiv tillsyn genom att kontrollera produkterna som faktiskt finns på marknaden.

Enligt direktivets krav ska medlemsstaterna fastställa tydliga roller och ansvarsområden för alla inblandade aktörer, inklusive lokala myndigheter. I fråga om lokal tillsyn vill Malmö stad lämna följande förtydligande. För en effektiv tillsyn behöver den fungera även lokalt, där produkterna överläts och används och där avfallet uppstår. Den kommunala miljönämnden

har tillsynen över avfallshanteringen (26 kap 3 § andra stycket miljöbalken, MB). Därmed har miljönämnden tillsynen över hur insamlingen av avfall lokalt uppfyller kraven i producentansvarsförordningen, något som också anges i HaVs förslag.

Malmö stad anser att denna beskrivning av miljönämndens tillsynsansvar är otillräcklig.

Nämndens tillsynsansvar regleras först och främst i 26 kap 3 § miljöbalken MB:

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Miljönämnden har alltså tillsyn lokalt över avfallshanteringen generellt sett, inte bara över insamlingen av avfall utan även över exempelvis nedskräpning. Utöver det gäller att när miljönämnden har tillsynen över en miljöfarlig verksamhet, har nämnden också tillsyn över att denna verksamhet uppfyller de allmänna hänsynsreglerna, bland annat skyldigheten att vidta avfallsförebyggande åtgärder och kravet att följa avfallshierarkin (2 kap. 5§, 15 kap 10 § MB). Det kan gälla till exempel en fiskodling eller småbåtshamn under nämndens tillsyn.

Länsstyrelsen har fått det ansvaret genom 2 kap 30 § 3 p miljötillsynsförordningen i fråga om ”sina” tillsynsobjekt, eftersom det inte finns någon allmän regel för länsstyrelsens tillsynsansvar i 26 kap 3 § MB. Det finns dock en uppfattning i vissa fall om att miljönämnden inte kan utöva tillsyn över produkter innan de har blivit avfall. Inte ens i fråga om de miljöfarliga verksamheter som ligger under nämndens tillsynsansvar. Den kommunala miljönämndens tillsynsansvar och länsstyrelsernas tillsynsansvar är alltså parallella med det centrala statliga verkets tillsyn över detsamma.

Ordförande

.....
[Förnamn Efternamn]

[Fyll i titel]

.....
[Förnamn Efternamn]

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]